

„Въздигна се отъ основа и се създаде пречистиятъ храмъ на светия Христовъ иерархъ Никола и на светия великославенъ Христовъ мъченикъ Пантелеймона съ средствата, съ грижитѣ и съ голѣмата любовъ на Калояна севастократоръ, братовчедъ царевъ, внукъ на Св. Стефана кралъ сръбски. Изписа се въ българско царство, при благовѣрния, богочестивъ и христолюбивъ царь Константинъ Асень. Индиктъ 7 въ лѣто 6767 (= 1259)“.

Изображенията, рисувани при царуването на Константина Тиха по поръчка на Калояна, сж се запазили отлично и не могат да не предизвикат възторгъ поради художественитѣ достижения и техническото майсторство на онази българска школа, къмъ която се е обърналъ Калоянъ. Ние намираме въ тѣхъ всички белези на търновската маниера отъ XIII в. (църквата Св. 40 Мжченици и параклиситѣ на Трапезица). Едва ли можемъ да се съмняваме, че за украсяването на резиденцията си васалниятъ князь се е възползувалъ именно отъ столичнитѣ майстори, а не обратно, и затова не би било чудно, ако декорацията на боянскитѣ стени е била работена въ 1259 г., ако не отъ самия Драганъ, изписалъ вѣроятно въ 1230 год. църквата Св. 40 Мжченици въ Търново, то поне отъ нѣкой отъ неговитѣ ученици.¹⁾

Тази връзка съ столичната художествена продукция, особно съ Търновскитѣ паметници, направени по царска заповедъ (живописъта на църквата Св. 40 Мжченици по поръчка на Иванъ Асеня II; параклиситѣ на Трапезица по самото си мѣстоположение предполагатъ царска придворна инициатива),²⁾ ни каратъ да виждаме въ Боянската живопись израза на

ние. По-голѣмитѣ размѣри на двореца сж позволили да бжде включенъ параклиситѣ въ самитѣ стени на крепостъта.

¹⁾ Т. Успенскій, О древностяхъ города Тырново (Изв. Русск. Арх. Инст. въ К-полѣ VII, София 1902); А. Грабаръ, Стенописътъ въ църквата Св. 40 Мжченици (Годишникъ на Нар. Музей за 1921 год.).

²⁾ В. Димовъ, Разкопкитѣ на Трапезица въ Търново (Изв. на Бълг. Арх. Друж. V 1915).

„A été élevé du sol et créé le temple très pur de Nicolas, saint hiérarche du Christ, et de Pantéléimon, saint et très glorieux martyr du Christ, aux frais, par les soins et par le grand amour de Kaloïan Sevastokrator, cousin du Tsar, petit-fils de Saint Stephan, kral serbe. Le temple a été décoré sous l'empire bulgare et sous le règne du Tsar Constantin Assen très fidèle, très pieux, et très dévoué au Christ. Indiction 7; année 6767 (= 1259)“.

Ce qui a été représenté dans cette église sous le règne de Constantin Tikh, par ordre de Kaloïan, s'est admirablement conservé, et ne peut pas ne pas éveiller notre enthousiasme par sa valeur artistique, et la perfection technique de cette école bulgare à laquelle s'adressa Kaloïan. Nous y reconnaissons tous les traits de la manière tirnovienne du XIIIe siècle (église des Quarante Martyrs et chapelles de la Trapézitsa). Il n'est pas douteux que le prince vassal n'ait choisi, pour décorer sa résidence, les meilleurs artistes de la capitale, et il n'y a pas lieu de supposer une influence inverse. Il ne serait pas surprenant que l'un des élèves de „Dragan“ (si ce n'est „Dragan“ lui-même), eût travaillé à ces décorations de 1259 (Dragan décorait en 1230 l'église des Quarante Martyrs de Tirnovo).¹⁾

Ces relations avec la production artistique de la capitale et précisément une ressemblance avec les monuments de Tirnovo, édifiés par ordre des Tsars (peintures murales de l'église des Quarante Martyrs sur l'ordre d'Ivan Assen II; peintures des chapelles de Trapézitsa, qui par leur emplacement même émanent toutes de l'initiative des Tsars),²⁾ nous conduisent à considérer

grandes dimensions du château ont permis d'insérer la chapelle dans l'enceinte même du fort.

¹⁾ Th. Ouspenski, Antiquités de Tirnovo (Izvestia de l'Institut archéol. russe de Constantinople VII, Sofia 1902). A. Grabar, Annuaire du Musée National à Sofia pour 1921.

²⁾ V. Dimov, Les fouilles sur la Trapézitsa à Tirnovo (Izvestia de la Société archéologique bulgare, V 1915).